

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ
ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітньо-наукова програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теоретичні та практичні аспекти захисту цивільних прав та інтересів
Викладач (-і)	Банасевич Ірина Іванівна, доцентка, к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права
Контактний телефон викладача	(0342) 596130
Е-mail викладача	iryna.banasevych@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі здобувачами, <i>розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри</i> https://kcp.pnu.edu.ua/or-doktor-filosofii/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, перевірка виконаних індивідуальних завдань та завдань для самостійної роботи.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є нормативно-правові акти, практика їх застосування, доктринальні джерела, окремі поняття, терміни, дефініції, юридичні категорії, в яких відображені закономірності виникнення, принципи правового регулювання, особливості, а також сучасні тенденції розвитку інституту захисту суб'єктивних цивільних прав та охоронюваних законом інтересів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні основи захисту суб'єктивних цивільних прав.
2. Форми і способи захисту суб'єктивних цивільних прав.
3. Захист окремих видів суб'єктивних прав у судовій практиці.

Захист суб'єктивного цивільного права є його невід'ємною властивістю. Якщо суб'єктивне право «уповноважує» діяти певним чином, то надання такого права матиме сенс лише в тому разі, коли особа може вчинити відповідні дії навіть за наявності зовнішніх перешкод для цього, долаючи протидію інших осіб. Для цього не має значення чи скористався носій (володілець) порушеного суб'єктивного права всією сукупністю своїх прав на захист. Важливо, щоб держава забезпечила таку можливість за наявності у цієї особи відповідного волевиявлення, а загроза застосування заходів захисту була реальною та самий захист дієвим. Основою вивчення дисципліни є бездоганне знання цивільного законодавства та вміння застосовувати його на практиці, де можливі відхилення з огляду на диспозитивність норм цивільного законодавства.

Навчальна дисципліна покликана сприяти засвоєнню здобувачами комплексу знань щодо доктринальних концепцій провідних цивілістичних наукових шкіл України в аспекті становлення та видозміни інституту захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів, вирішення проблемних питань у цій сфері.

Попри те, що окремі положення ЦК України на момент його прийняття були й залишаються доволі прогресивними для пострадянського перехідного суспільства: здійснення і захист цивільних прав та інтересів одержали самостійне

правове регулювання на рівні кодифікованого акту, були визначені як загальні підходи до здійснення цивільних прав, так і базові принципи та межі їх здійснення, захисту окремих видів цивільних прав, зокрема права власності, договірних прав, прав інтелектуальної власності тощо, присвячена значна кількість норм спеціальної частини ЦК, у судовій практиці вони вирішуються доволі неоднозначно, що актуалізує вивчення даної навчальної дисципліни.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теоретичні та практичні аспекти захисту цивільних прав та інтересів» є створення підґрунтя для подальшого розширення і поглиблення світогляду, формування та розвиток системи необхідних знань для здійснення дослідницької та викладацької діяльності у галузі приватного права.

Основними цілями вивчення дисципліни «Теоретичні та практичні аспекти захисту цивільних прав та інтересів» є набуття та поглиблення здобувачами третього освітньо-наукового рівня вищої світи теоретичного розуміння суті понять «суб'єктивне цивільне право» та «охоронюваний законом інтерес», можливих форм та способів їх захисту у разі порушення, оспорювання чи невизнання, а також формування та розвиток професійних компетентностей для самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі здійснення суб'єктами цивільних правовідносин права на захист.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного та критичного мислення, аналізу результатів наукових досліджень у сфері захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів;
- здатність до розуміння предметної області цивільного права та розуміння професійної діяльності за спеціальністю;
- здатність визначення нових перспективних напрямів наукових досліджень у сфері захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів;
- здатність застосування методології та методики дослідницької роботи для створення нових знань щодо розуміння змісту права на захист;
- здатність до поєднання освіти з наукою та практикою шляхом знаходження інноваційних складових у науковій та освітянській діяльності.

Фахові компетентності:

- здатність кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти у сфері захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності;
- здатність демонструвати знання інституційних та функціональних характеристик приватного права, доктрини верховенства права, здатність тлумачити та застосовувати норми приватного права у сфері захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів, аналізувати світоглядно-методологічні підходи до пізнання цивільно-правових явищ;
- здатність демонструвати знання базових засад, сучасного стану, тенденцій розвитку наукових досягнень у сфері захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів.

Програмні результати навчання:

- вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях;

- формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу наявних досліджень у сфері захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів, правозастосовної практики;
- застосовувати наукові знання термінології, основні закономірності юридичного мислення та пізнання, формулювати поняття і категорії, класифікувати та узагальнювати форми та способи захисту цивільних прав та інтересів;
- планувати наукові дослідження, розробляти наукові проекти, складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень
- застосовувати сучасні методи викладання у вищій школі та впроваджувати інноваційні технології у викладацькій практиці;
- розуміти загальні принципи та методи правових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних наукових дослідженнях проблем захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів та у викладацькій практиці;
- розробляти пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства на основі проведеного дослідження.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
3	081 Право	2	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи захисту суб'єктивних цивільних прав

Тема 1. Методологічні засади здійснення суб'єктивних цивільних прав	2	-	6
Тема 2. Проблема зловживання суб'єктивними правами	-	-	6
Тема 3. Поняття та правова природа захисту суб'єктивних цивільних прав	2	2	4

Змістовий модуль 2. Форми і способи захисту суб'єктивних цивільних прав

Тема 4. Форми захисту суб'єктивних цивільних прав	2	2	4
Тема 5. Загальні способи захисту суб'єктивних цивільних прав	2	2	4
Тема 6. Спеціальні способи захисту суб'єктивних цивільних прав	2	-	8

Змістовий модуль 3. Захист окремих видів суб'єктивних прав у судовій практиці

Тема 7. Особливості захисту речових прав	2	-	6
--	---	---	---

Тема 8. Особливості захисту договірних прав	2	2	4
Тема 9. Особливості захисту прав інтелектуальної власності	2	-	7
Тема 10. Особливості захисту спадкових прав	2	2	4
Тема 11. Особливості захисту особистих та інших немайнових прав	2	-	7
Разом за семестр	20	10	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, введеним в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309. https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf , а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (далі - МРПОУ), затвердженими Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол №13 від 27 червня 2024 року) https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2024/11/metodychni-rekomendatsii-pro-poriadok-otsiniuvannia-uspishnosti.pdf</p> <p>Максимальна оцінка за результатами вивчення навчальної дисципліни становить 100 балів.</p> <p>Впродовж семестру здобувач отримує бали за різні види робіт, які сумуються у підсумковий семестровий бал. <i>Підсумковий семестровий бал</i> складається з суми балів, отриманих здобувачем за свою навчальну діяльність протягом семестру і дорівнює сумі підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття (максимально 50 балів), самостійну роботу (максимально 20 балів), балу за індивідуальну роботу (максимально 30 балів).</p>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання здобувачами завдань для самостійної роботи та індивідуальних завдань.</p> <p>1. Індивідуальне науково-дослідне завдання передбачає опрацювання та критичний аналіз результатів наукових досліджень на стику предметної області навчальної дисципліни та дисертаційної роботи здобувача (тематика завдання визначається спільно викладачем та здобувачем). Максимальна кількість балів - 30.</p> <p>2. Самостійна робота полягає у реферуванні наукових публікацій та узагальненому аналізі результатів наукових досліджень цих публікацій (вибір здійснюється спільно з викладачем). Максимальна кількість балів – 20.</p> <p>Максимальний бал за письмові роботи – 50 балів.</p>		
Семінарські	Система оцінювання семінарських занять передбачає поточні		

заняття	оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських (практичних) занять. Підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття виставляється в кінці семестру за результатами роботи на семінарських (практичних) заняттях, самопідготовки і є середнім арифметичним (<u>заокругленим до сотих</u>) всіх отриманих оцінок за семінарські (практичні) заняття та оцінок за відпрацьовані заняття. Підсумковий бал за семінарські (практичні) заняття (максимально 50 балів) – підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття, помножена на коефіцієнт 10, заокруглена до цілого.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувачу освіти виставляється залік за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальною програмою. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого семінарського заняття є підставою для не виставлення заліку (пп. 3.2.2 МРПОУ).
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 50 балів), балу за самостійну роботу (максимально 30 балів) та балу за індивідуальну роботу (максимально 20 балів, пп. 2.6.3 МРПОУ). Підсумковий бал становить максимально 100 балів (пп. 2.6.1–2.6.3 МРПОУ). Залік також може проводитися з використанням технологій дистанційного навчання на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/ . У такому разі залік проводиться у тестовій формі. Структура білета – 50 тестових завдань різної складності, кожне з яких оцінюється у 2 бали.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Планується виконання здобувачами декількох обов'язкових письмових робіт, про які йшлося у попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського заняття. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проектами не допустимо порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Новая-редакция-Положения-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення.

Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до встановлених процедур https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universitytet.pdf.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти

відвідають лекції і практичні заняття навчальної дисципліни. Більша частина навчального часу спрямована на самостійну роботу аспіранта. Практичні завдання по навчальній дисципліні обговорюються з аспірантом та корегуються для кожного аспіранта окремо у відповідності до тематики його наукового дослідження.

Неформальна освіта:

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Башурин Н. Неюрисдикційні форми захисту найково-технічної інформації. Підприємництво, господарство і право, 2020. № 2. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/2.pdf>
2. Діденко Л.В. Співвідношення судових та позасудових способів захисту цивільних прав. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2020. № 3. URL: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-3-2020/6.pdf>
3. Жук А. Відновлення становища, що існувало до порушення у системі способів захисту суб'єктивних цивільних прав. Підприємництво, господарство і право. 2021. №1. С. 11-16.
4. Катренко А.А. Охоронюваний законом інтерес як категорія цивільного права України та деяких зарубіжних країн: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2020. 21с.
5. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с
6. Кот О.О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики: монографія. Київ: Алерта, 2017. 494 с.
7. Козловська Л.В. Теоретичні засади здійснення і захисту спадкових прав: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2015. 448 с.
8. Лісничка О.М. Цивільно-правовий захист прав пацієнтів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2021.
9. Марченко В. Щодо питання здійснення нотаріусом захисту суб'єктивних цивільних прав. Підприємництво, господарство і право, 2020. № 3. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/3/7.pdf>
10. Оновлення Цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія / О.І. Виговський, Н.Ю. Голубева, С.Д. Гринько та ін.; за заг. ред. проф. Довгерта А.С. та Харитоновна Є.О. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020, 674 с.
11. Особливості захисту суб'єктивних цивільних прав: Монографія / За заг. ред. академіків НАПрН України О. Д. Крупчана та В. В. Луця. К.: НДІ приватного права та підприємництва НАПрН України, 2012. 400 с.
12. Панченко І.М. Визнання права власності як спосіб захисту цивільних прав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2016. 22 с.
13. Підлубна Т.М. Право на захист цивільних прав та інтересів [текст]:

автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2009.

14. Пільков К.М. Способи захисту прав у суді: проблеми сучасної гібридної моделі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022, №11. С. 304-313.

15. Приватноправові механізми здійснення та захисту суб'єктивних прав фізичних та юридичних осіб: Колективна монографія / В.Л. Яроцький, В.І. Борисова, І.В. Спасибо-Фатєєва, І.В. Жилінкова та ін. / За наук. ред. проф. В.Л. Яроцького. Х.: Юрайт, 2013. 272с.

16. Родоман Т.О. Зміна умов договору як спосіб захисту цивільних прав та інтересів: автореферат дис. ... канд. юрид. наук. К., 2018. 23 с.

17. Спадкове право: крізь призму судової практики: монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2021. 536 с

18. Федорич І.Я. Здійснення права на спадкування за цивільним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Івано-Франківськ, 2018. 19 с.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в Методичних рекомендаціях до вивчення відповідної дисципліни, які надаються студенту в електронній формі до початку семестру:

1. Банасевич І.І. Теоретичні та практичні аспекти захисту цивільних прав та інтересів: методичний посібник для вивчення навчальної дисципліни третього освітньо-наукового рівня вищої освіти освітньо-наукової програми «Право» спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право». Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут ПНУ ім. В. Стефаника, 2022. 27 с. URL: <https://kcp.pnu.edu.ua/or-doktor-filosofii/>

Викладач

Ірина БАНАСЕВИЧ